Een nieuwe generatie auteurs

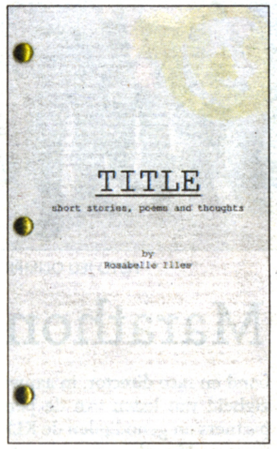

De voorkaft van het boek met de perforatorgaatjes, 'voor in een map met aantekeningen'.

Rosabelle Illes - Een auteur op weg naar zichzelf

'Fantasy is just reality in its infancy' (Rosabelle Illes: Title 2016: 62). Normaal gesproken zijn er in elk tijdvak van de literatuurgeschiedenis drie generaties auteurs actief: een oudere generatie van schrijvers die aan het einde van hun actieve schrijfcarrière zijn, maar nog wel publiceren; een generatie van gevestigde auteurs op het hoogtepunt van hun schrijverschap en een generatie van jong aanstormend talent die positie ten opzichte van de voorgaande generaties verovert. Hoe anders lijkt het op dit moment op Aruba.

DOOR WIM RUTGERS

De achterflap van de 'eenvoudige uitvoering in klein formaat'.

Rosabelle Illes behoort tot de nieuwe generatie Arubaanse schrijvers die wel in het Papiaments publiceert, maar toch een voorkeur heeft voor het Engels. Illes' bundel heeft 'de merkwaardige titel' Title.

FOTO'S ANTILLIAANS DAGBLAD

Een rekensommetje leert dat de op schrijfgebied nog actieve Arubaanse auteurs, thuis en in de diaspora, gemiddeld de respectabele leeftijd van ruim zestig jaar bereikt hebben. Ze zijn immers overwegend geboren in de jaren dertig, veertig, vijftig en zestig, maar nauwelijks in een van de latere decennia. Kunnen we nu constateren dat de Arubaanse literatuur de pensioengerechtigde leeftijd bereikt heeft? Waar blijven de jongere auteurs?

Natuurlijk waren er, inmiddels alweer een aantal jaren geleden, de enthousiaste jongeren die samen optraden als The Young Poets Society, die overwegend in het Engels schreven. Ook had zich een groep Tertulia Literaria Aruba Nueva rond Maruja Forero verzameld, die het Spaans als voertaal had en was - en is - ook de groep Arte di palabra actief in het Papiaments. Maar individuele jongere auteurs die ook tot publicatie kwamen, waren op de vingers van een hand te tellen: Jermin Bell met de poëziebundel Nameless (2012), Reginald de Palm met Kita paña fo'i cabuya (2013), en Rosabelle Illes die met het Engelstalige Beyond insanity (2005), Spiel di mi alma (2010) in het Papiamento, de 'Kalender di arte' Wholism (2012) en recent haar bundel Title (2016) intussen vier publicaties op haar naam heeft staan.

„De serieuze inzet met al zijn speelse elementen, wordt andermaal benadrukt door de kleurige 'abstracte' schilderingen van haar één jaar oude neefje", aldus Rutgers. Het neefje was ook onderdeel was van de presentatie in Teatro Luna Blou.

Title

De nieuwe generatie schrijft wel in het Papiaments, maar heeft toch een voorkeur voor het Engels. De Engelstalige bundel met de merkwaardige titel Title van Rosabelle Illes (Aruba 1987) bevat korte verhalen, gedichten en ten slotte gedachten, oftewel overpeinzingen of overwegingen, waarvan de eerste de waarschuwing bevat: „I act subconsciously, so don't analyze me (p. 85)". Ook in dit werk is de auteur, evenals in de vorige publicaties, op zoek naar zichzelf. Haar creatieve werk vraagt dan ook meer wezenlijke inleving op een dieper niveau dan oppervlakkig verstandelijk nuchtere analyse. Haar werk vraagt meer emotionele beleving dan nuchter begrijpen. Als lezer cirkel je om de tekst heen, maar probeer je tevergeefs de kern van haar schrijverschap in woorden te vangen. Het blijkt moeilijk die kern nader te omschrijven, te definiëren en vast te leggen. Zo is niet alleen de schrijver, maar ook de lezer onvermijdelijk gevangen in een dynamisch proces zonder definitief eindpunt van begrijpen. Interpretaties zijn nooit af of definitief, maar blijven open voor verdergaande overwegingen en nieuwe horizonten.

Proza

Nieuw in het werk van Rosabelle Illes is het proza met zes korte verhalen, waarvan vijf in de ik-vorm. De spiegel van haar ziel - zoals de titel van haar tweede dichtbundel luidde - is nu de reflectie van de 'selfie' geworden, het populaire zelfportret.

Neem het eerste verhaal dat overrompelend begint met het statement 'I am happy all the time', waar direct op volgt 'well, not all the time, I don't suppose someone could possibly be happy all the time'. Waarop vier pagina's later het verhaal besloten wordt met 'As long as I can experience joy, *I am fine*'. Die stijlfiguur van zelfcorrectie komt overigens vaker voor: 'that never happens - well, not never ...'.

Hilarische ernst

Het derde kortverhaal, The invisible short-story, constateert aan het begin paradoxaal dat erkenning van ongelukkig zijn juist de eerste stap is op weg naar geluk. Daarmee begeeft de lezer zich op de weg een ironisch satirisch verhaal te lezen over al die populaire zelfhulpboeken die je het geluk in zeven of tien stappen voorspiegelen; in het verhaal geïroniseerd tot tien en een halve stap naar het geluk dat je ten deel valt als je dit boek koopt, de eerste stap. Dan volgt een voorbeeld hoe de 'ik' haar succes bereikt door 'vakantiefotograaf' - SnapItForYou?© - te worden; een persiflage op al die toeristen die op vakantie meestal alleen zichzelf fotograferen. 'If your understand that it is you who will always be in your infancy, you will have taken all the steps in life': met deze les krijgt de lezer de opdracht nu zélf als 'future entrepeneur' aan het werk te gaan, een gechargeerd persiflage door middel van een hilarisch verhaal vol dubbele bodems.

De verhalen combineren afwisselende stemmingen en stemmen. Ze zijn vertellend, maar ook beschouwend. Ze stellen problemen als keuzevrijheid van de mens, sociaal contact en menselijke relaties aan de orde, op een luchtige, ludieke manier, zoals een fictief maar reëel gepresenteerd gesprek met een ongeboren zoon terwijl de 'ik' er niet over peinst ooit in verwachting te raken: 'Fantasy is just reality in its infancy'. Zo combineert de verteller existentiële menselijke vraagstukken met huis-tuin-en-keuken-voorbeelden: de vraag naar de waarde en onwaarde van sociale contacten, aangeduid als 'ancient interdependence philosophy', wordt zo verbonden met een zwaarwichtige beschouwing over een buurman die een doosje lucifers komt lenen. Kleine en onbenullige zaken worden tot grote vragen verheven, die voor mensen van zo'n groot belang kunnen worden dat ze er zelfs mee op de divan bij de psychiater terechtkomen, zoals in een persiflage op de ambtenarij.

De 'selfie' als metafoor

Viermaal staat het woord 'ik' in de zin 'I have no idea where I am going, but I'm conscious I am moving', aan het einde van Title op pagina 85. Zo is de inhoud van deze bundel identiteitsliteratuur zélf de verwoording van de selfie-metafoor van het ik-tijdperk, waarvan de loden ernst gelukkig gerelativeerd wordt door speelse humor van een ludieke geest. Op de achterflap staat een foto van de auteur met haar wilde haardos en een blik in de verte. Wat zou ze daar zien? De serieuze inzet met speelse elementen wordt andermaal benadrukt door de kleurige 'abstracte' schilderingen van een één jaar oud neefje van de auteur.

De verhalen zijn deels eerder verschenen in verschillende internationale Engelstalige tijdschriften. In tegenstelling tot de vorige bundels is deze in een eenvoudige uitvoering in klein formaat. De op de voorkaft en achterkaft afgebeelde ponsgaatjes, alsof de uitgave in een map met aantekeningen moet worden opgeborgen, suggereren de voorlopigheid van deze bundel en het schrijfproces in zijn algemeenheid. Niets is definitief, schrijver en lezer zijn altijd onderweg, op weg naar zichzelf, standpunt en waarheid, zonder definitieve aankomst waar dan ook.

Rosabelle Illes: Title
2016
88 pagina's
ISBN 978-99904-60-91-9
www.rosabelleilles.com

In een video op *YouTube* draagt Illes een gedicht voor uit haar eerdere bundel Spiel di mi alma (2010), waarin zij stelt: „Ik ken mezelf niet, want ik ken niet iedereen." Na haar voordracht buigt zij voor haar publiek. Als de camera daarnaartoe draait, staan er een paar lege stoelen.

De presentatie van haar boek vond vrijdag plaats op Curaçao, in Teatro Luna Blou. Daarbij verzorgde Illes een gehele voorstelling, omkleed met muziek en theater.